

NECİB MAHFUZ

Antik Mısır
Hikâyeleri

MUMYANIN UYANIŞI

ÇEVİRİ: MEHMET HAKKI SUÇİN

♥ can
modern

NECİB MAHFUZ

MUMYANIN
UYANIŞI

ANTİK MİSİR HİKÂYELERİ

Can Modern

Mumyanın Uyanışı: Antik Mısır Hikâyeleri, Mehmet Hakkı Suçin

Arapça aslından çeviren: Mehmet Hakkı Suçin

İlk (bu çeviride kaynak alınan) baskı: The American University in Cairo Press, 2002

© 1936, 1938, 1939, 1941, 1945, Naguib Mahfouz

© 2024, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eser The American University in Cairo Press ile yapılan anlaşma sonucu yayımlanmıştır.

“Kutsanan Kötülük”, “Mumyanın Uyanışı”, “Öteki Dünyadan Bir Ses” öyküleri Necib Mahfuz’un *Hemsu’l-Cunûn* (Deliliğin Fısıltısı) adlı kitabından, “Firavun Userkaf’ın Affı” ve “Sinuhe’nin Dönüşü” öyküleri ise sırasıyla *el-Mecelle el-Cedide el-Usbüyye* (1936) ve *Mecelletu’s-Sakâfe* (1941) dergilerinden alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Nisan 2024, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 5 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Düzeltili: Melis Oflas

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: BPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

Cevizlik Mah. Hüsreviye Sok. Erşen İş Hanı No: 15 Kat: 3-38

Bakırköy, İstanbul

Sertifika No: 48745

ISBN 978-975-07-6322-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

NECİB MAHFUZ
MUMYANIN
UYANIŞI
ANTİK MİSİR HİKÂYELERİ

ÖYKÜ

Arapça aslından çeviren
Mehmet Hakkı Suçin

♥can

NECİB MAHFUZ, 11 Aralık 1911'de Kahire'de doğdu. Sekiz yaşında Büyük Britanya işgaline karşı yapılan 1919 Devrimi'ne tanık oldu. Kahire Üniversitesi'nde felsefe eğitimi aldı ve burada Mısırlı entelektüellerden Taha Huseyn ve Mustafa Abdurrazık gibi isimlerle tanıştı. Devlet kurumlarında memur olarak çalıştı. Yazma serüvenine öyküyle başladı. Yirmi bir yaşında olduğu sırada James Baikie'nin *Ancient Egypt* kitabının Arapça çevirisini yayımladı. 1938'de yayımladığı ilk öykü kitabını antik Mısır tarihine ilişkin tarihî roman üçlemesi takip etti. Daha sonraki dönemlerde *Kahire Üçlemesi*'yle toplumcu gerçekçi romanın zirvesine oturdu. Altmışlı yıllardan sonra da sembolik, varoluşçu romanlara yöneldi. Bu çerçevedeki romanı *Evlâdu Hâretinâ* (Mahallemizin Çocukları) Mısır'da yasaklandığı için Beyrut'ta basılabildi. 1988'de Nobel Edebiyat Ödülü alan ilk Arap ve Müslüman yazar oldu. 35 roman, 350'yi aşkın öykü, 26 senaryo yazdı. 1994'te uğradığı bıçaklı saldırıda ağır yaralandı. 30 Ağustos 2006'da Kahire'de 95 yaşında öldü. "Arap romanının Balzac"ı olarak bilinir.

MEHMET HAKKI SUÇİN, Arap Dili ve Edebiyatı öğretim üyesi ve çevirmendir. Ankara Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı'ndan mezun oldu. Manchester Üniversitesi'nde misafir akademisyen olarak çalıştı. Arabic Booker Ödülü'ne jüri üyesi seçildi. Yurtiçinde ve dışında yazılı ve sözlü çeviri atölyelerini yönetti. Klasik Arap edebiyatından Muallaka şairleri (*Yedi Askı Şiirleri*), el-Mütenebbî (*İnsanın Şarkısı*), İbn el-Kelbî

(*Putlar Kitabı*), İbn Tufeyl (*Hayy bin Yakzan*), İbn Hazm (*Güvercin Gerdanlığı*) gibi kült isimlerin yanı sıra modern Arap edebiyatından Halil Cibran, Yahya Hakkı, Gassan Kanafani, Adonis, Mahmud Derviş, Nizar Kabbani, Muhammed Bennis, Nuri el-Cerrah, Hulûd el-Mualla, Melek Mustafa, Adania Shibli, Necvan Derviş ve daha pek çok ismin eserlerini Türkçeye kazandırdı. Yunus Emre ve Ahmet Yesevi'den birer şiir seçkisini Arapçaya çevirerek kitaplaştırdı. Çağdaş Türk edebiyatından Arapçaya çeviriler de yaptı. 2016'da TYB En İyi Çeviri Ödülü, 2022'de Dünya Kitap Yılın Çeviri Kitabı, 2022'de Skeikh Hamad Translation Award tarafından Yaşam Boyu Başarı Ödülü'ne layık görüldü. Çeviribilim, Arap edebiyatı ve dil öğretimi alanlarında akademik kitaplar ve makaleler yayımladı.

İçindekiler

Kutsanan Kötülük	11
Firavun Userkaf'ın Affı	19
Mumyanın Uyanışı	31
Sinuhe'nin Dönüşü	47
Öteki Dünyadan Bir Ses	55

KUTSANAN KÖTÜLÜK

İlk kral, Mısır tahtını ele geçirmeden önce Nil Vadisi birbirinden bağımsız bölgelerden oluşuyordu. Bu bölgelerden her birinin kendi tanrısı, kendi dini ve hükümdarı vardı. Khnum olarak bilinen bölge verimli toprakları, ılıman havası ve kalabalık nüfusuyla ünlü olsa da mutsuzlukları ve hüznleriyle bunun bedelini ağır ödüyordu. Zenginler sapkınlık içinde yaşarken köylüler bir lokmaya muhtaçtı. Kötüler yeryüzünde fitne fesat yayarken hastalık ve veba, zayıf ve zavallı insanları kırıp geçiriyordu. Başta Yargıç Sumer, Güvenlik Şefi Ram ve Doktor Hoteb olmak üzere bölgenin ileri gelenleri, bu bozuk düzene bir son vermek için kolları sıvadılar. Suç ve yolsuzlukla o kadar canla başla mücadele ettiler ki bu mücadeleleri gayretin, doğruluğun ve azmin timsali gösterildi.

Bölgede yaşayan nesillerden birine yabancı bir adam geldi. Uzun boylu, zayıf, Mısırlı kâhinler gibi kafası ve yüzü tıraşlı, yaşını başını almış bir ihtiyardı gelen. Yılların yapıp ettikleriyle alay eden bakışlarında, zekâ ve bilgelik ışığının fışkırdığı keskin bir ifade vardı. Hakikaten garip bir adamdı bu. Ayakları bir memlekete basmaya görsün oranın insanı hayret içinde sormadan edemezdi: Kimdir bu adam? Hangi memleket fırlatmış onu buralara kadar? Ne istiyor? Osiris dünyasına geçmek için bek-

lerken huzura ve rahata kavuşması gereken bir yaşta neden dünyayı dolaşiyor?

Sıra dışılığı sınır tanımıyordu. Nereye gitse, nerede kalsa arkasında büyük bir gürültü ve derin bir kargaşa bırakıyordu. Pazarların altını üstüne getiriyor, tapınakları ziyaret ediyor, sahiplerini tanımadığı ziyafetlere davetsiz misafir oluyor ve kendisini ilgilendirmeyen her şeye burnunu sokuyordu. Kocalarla karılarını, karılarıyla kocalarını, babalarla evlatlarını çekiştiriyordu. Efendiler ve soylularla münazara ediyor, hizmetçiler ve kölelerle onların düzeyinde konuşuyor, arkasında öyle derin ve güçlü bir etki bırakıyordu ki ruhlarda inatçı bir başkaldırı isteği uyandırıyor. Bu istek, tartışmalar ve kavgalarla daha da güçleniyordu.

Yabancıнын bu durumu Güvenlik Şefi Ram'ı endişelendirdi. Bunun üzerine onu bir gölge gibi izlemeye başladı. Şüpheleri güçlenince de adamı yakalayıp bu garip davaya bakacak olan yargıca teslim etti. Yargıç Sumer yaşını başını almış bir adamdı ve engin bir deneyime sahipti. Görkemli hayatının kırk yılını adalet ve hakikat sancağı altında kahramanca bir mücadeleyle geçirmişti. Yüzlerce isyancının hayatı hakkında hüküm vermiş, hapishaneleri binlerce kötü ve suçluyla doldurmuştu. Bölgeyi barış ve huzurun düşmanlarından temizlemek için büyük bir gayretle çalışmaktaydı.

Fakat bu tuhaf adamı karşısında bulunca hayretler içinde, "Bu fani ihtiyarın ne işi var burada?" diye düşündü. Onu baştan ayağa süzerken sağduyulu bir ses tonuyla sordu:

"Adın ne, ihtiyar?"

Adam konuşmak istemiyormuş ya da ne diyeceğini bilmiyormuş gibi kafasını salladı ve sessiz kaldı. Adamın makul bir sebep olmaksızın sessiz kalması ve bunu sürdürmesi yargıcı rahatsız etti.

“Neden cevap vermiyorsun?” diye sordu sertçe. “Adını söyle!”

Adam belli belirsiz bir gülümsemeye, “Bilmiyorum efendim,” diye mırıldandı.

Yargıcın öfkesi ikiye katlandı ve bu sefer azarlayarak sordu:

“Adını bilmiyor musun gerçekten?”

“Bilmiyorum efendim. Unuttum.”

“Kendi adını unuttuğunu mu söylüyorsun şimdi? İnsanlar sana nasıl seslenir?”

“Bana kimse seslenmez. Ailemden ve akrabalarım-dan hiç kimse yaşamıyor. O kadar uzun zamandır dünyayı dolaşıyorum ki kimse bana adımla hitap etmedi. Kimsenin bana seslendiğini duymadım. Kafam düşler ve düşüncelerle dolu olduğu için de adımla unuttum.”

Yargıç Sumer, ihtiyarı ahmaklık ve bunaklıkla itham ederek güvenlik şefine döndü ve ümitsizce sordu:

“Bu adamı hangi sebepten mahkemeye getirdin?”

“Efendim,” dedi Ram, “bu adam ne kendisi rahat durur ne de başkalarına rahat verir. İnsanların sırtından geçi-nir. Hayırda, şerde insanları karşı karşıya getirir ve onları fitne fesatla birbirinden ayırmadan da durmaz.”

Yargıç bu kez ihtiyara dönüp ona sordu:

“Böyle davranarak ne yapmak istiyorsun?”

İhtiyar ona keskin bir bakış fırlattı ve bu dünyada yaşadığı yıllarla alay eden güçlü bir ses tonuyla cevap verdi:

“Bu çirkin dünyayı düzeltmek istiyorum efendim.”

Yargıç tebessüm ederek sordu:

“Bu asil iş için hayatını feda eden kudretli kişiler yok mu? Yargıcın, güvenlik şefinin, doktorun işi ne? İçin rahat olsun ihtiyar! Bu zorlu hedefte güç yetiremeyeceğin şeyleri yükleme ihtiyarlığına. Bırak da bu işi senden daha kudretli olanlar yapsın.”

Adam inatla kafasını salladı.

“Bahsettikleriniz ezelden beri var,” dedi. “Fakat dünyanın çehresini bozan bu çirkinliği henüz kimse gidemedi. Yeryüzünün her köşesinde kötülüğün habercileri ve suçun işaretleri görülmeye devam ediyor.”

“Bu kadar insan gücünü birleştirmiş başaramıyor da sen mi başaracaksın tek başına?”

“Evet efendim. Bana biraz süre verin, ispat edeyim.”

Yargıç küçümseyici bir edayla gülümsedi ve sordu:

“Peki, sende olup da onlarda olmayan şey nedir?”

“Efendim, onlar kötülerini kovalar, hastalıkları tedavi eder ve yaraları sararlar. Benim yöntemimde ise hastalığın kökünü kurutmak var. Hastalık, gizlendiği yerde güven içinde bekleyen bir tuzaktır ve insanlar onun yalnızca belirtileriyle ilgileniyorlar. Çok düşündüm ve gözlemledim. En nihayetinde anladım ki bu bölgenin felaketi midedir. Kimi midelerini doyuramadığı için açlıktan kıvrıyor, kimi de aşırı doyurduğu için oburluktan helak oluyor. Bu iki midenin birbirini çekip itmesindense gasp, yağma ve cinayet doğuyor. Yani hastalık da tedavisi de son derece açık.”

“Söylediklerinin aksine, devası olmayan bir derttir bu!”

“Onlar da böyle konuşuyor, efendim. Böyle konuşuyorlar çünkü Allah’ın bana bahsettiği nimete sahip değiller: İnanmak. İyiliğe inanmak. Onlar gerçek anlamda iyiliğe inanmazlar. İyilik için duygusuz ve sağır araçlarla mücadele ederler. Para, makam, şeref için çalışırlar. Başkalarının yanındayken nefret ettikleri günahlara, kendileriyle baş başa kaldıklarında üşüşürler. Böyledirler işte, efendim. Bense iyiliğe gerçekten inanıyorum. Bana biraz vakit verin de bu sorunu kendi tarzıma göre çözeyim.”

İhtiyarın sözleri güvenlik şefini öfkeliendirdi. Ayıpları yüzüne vuruluyormuş gibi geldi. Fakat yargıcın kalbi

daha geniş ve daha yumuşaktı. İhtiyarın sözlerini hoş gördü. Eyleminde cezayı hak edecek bir şey bulamadığı için biraz nasihat edip onu serbest bıraktı.

Adam mahkemedен zafer sarhoşluğu içinde ayrıldı. Adımlarını bir devin gücüyle atıyordu. Sözler bir delikanlının coşkusuyla dökülüyordu ağzından ve yüreği bir peygamberin iyimserliğiyle çarparken yüce bir ruhun enerjisiyle kendinden emindi. Dilinden helal bir büyü ve küstahlara has bir akıl yürütme akıyordu. Kısa bir süre içinde insanların kulaklarına hükmetmeyi, kalplerini büyülemeyi, ruhlarında hayırseverlik duyguları uyandırmayı ve onları istediği yöne çekmeyi başardı. Öyle ki fakirler takipçisi oldular. Zenginler ona biat ettiler. İsyankârlar ve serkeşler dahi ona boyun eğdiler. Çağrısının temelinde fakirlerin var olanla, zenginlerin ise azla yetinme hislerinin gölgesinde yaşayacakları güzellik ve itidal vaadi vardı. Hasta toplum, bu adamda samimi ve yetenekli bir tabip ruhu gördü ve onun ideallerine dört elle sarıldı. İlkelerine itimat etti. Bunun sonuçlarıysa göz kamaştırıcı ve akıllara ziyan verecek derecede olağanüstüydü. Suçlar yerle bir oldu, kötülüğün sırtı yere vuruldu ve hastalıklar sırtını dönüp bölgeyi terk etti. Her yeri mutluluk sardı. Yöneticiler, daha önce şüpheyile baktıkları bu adamı alkışladılar ve ondan övgüyle söz ettiler. Bütün ömürleri boyunca başarmak için nafiye çabalayıp durdukları bu asil hedefe nihayet ulaşmış olmanın mutluluğunu yaşadılar.

Zaman düz yolda atılan sakin adımlarla berrak bir atmosferde ilerledi ve her şey insanların daha önce hiç tanık olmadıkları bir hale dönüştü.

Yeni çağın geldiğini ilk hissedenler yöneticiler oldu. Bir anda kendilerini işsiz buldular. Rahat, sadece çalışanların tadına varabildiği bir lezzetti bu. Boşluk yükü omuzlarını ağırlaştırdı. Endişeli gözlerle ihtiyaçlarının yıkılışı-

nı ve rüzgârlarda savruluşunu, aydınlıklarının karanlığa dönüşünü izlediler.

Güvenlik şefi, önceleri gittiği her yerde korku salıyordu oysa şimdi bakışların küstahça dikildiği, kalplerin alay ettiği biri olup çıkmıştı. Öyle ki insanlar, parçalanmış bir putun yanından geçer gibi geçiyorlardı onun yanından.

Kutsal bir gücün ve ilahî bir heybetin işareti olan yargıcın elleriyse derin bir hüznle iki yana düşmüştü. Ne bir selam vereni vardı ne de bir talebi olan. Çölde terk edilmiş bir tapınak gibi yapayalnız hissediyordu kendini. Tabip de kimselere söylemediği bir dertle evine kapanmıştı. Ne kimse ziyaretine geliyor ne de o kimseyi ziyarete gidiyordu. Tencereler dolusu paralar biriktirmişti ama şimdi kalbi endişeyle çarparken biriktirdiklerini tüketiyordu.

Kendilerini “iyiliği inşa etme”ye adayanlar dışında bölgedeki herkes huzur içindeydi. Onlarsa şaşkın ve çaresizdiler. Sağa sola bakınıyorlar fakat bu durumdan çıkmanın bir yolunu bulamıyorlardı. Bu durumdan en çok da güvenlik şefi acı çekiyordu. İçlerindeki en cesur kişi olmasına rağmen endişelerini dile getiremiyordu. Karşısında hep sağır kulaklar ve halinden memnun gönüller buluyordu. Sabrının tükendiği bir gün, kendisi gibi bürokratlarla bir arada olmayı fırsat bilerek çekine çekine şu soruyu ortaya attı:

“Yarın bir gün yöneticinin de hizmetlerimize ihtiyacı kalmazsa ne yapacağız?”

Yüzler sapsarı kesildi.

İçlerinden biri kekeleyerek sordu: “Bizden gerçekten vazgeçebilir mi?”

“Bizden vazgeçmemesini sağlamak için ne yapabiliriz ki?” dedi Ram, omuz silkerek.

Bu sözlerle kaynayan bir kazanın kapağı kaldırılmış gibi herkes içindeki dökmeye girişti.

“Bu duruma sessiz kalamayız,” dedi biri.

“Bunak ihtiyar, memleketi mahvetti,” dedi yumruğunu sallayan bir başkası.

“İlerlemeyi engelleyen ve idealleri öldüren bu yoz çağrısıyla, insana dair her türlü potansiyeli yok ediyor bu adam,” dedi üçüncüsü. Konuşmalar çoğaldı, birbirine karıştı ve herkes eteğindeki taşı döktü. Yalnız yargıç sessizliğini bozmadı ve çevresinde olup bitenleri duymuyormuş gibi uzak ufuklara bakmaya devam etti.

Yargıcın görünüşünün ümitsiz olduğu bir anda Ram, fısıldayarak şöyle dedi: “Yargıç Sumer için endişelenmeyin, onun kalbi bizimle. Fakat adaletten konuşmaya alışmış dili, şu anda konuştuklarımızı dillendiremiyor.”

Ve böylece herkesin sözü bir oldu.

Bir sabah gün doğarken yabancı adam ortadan kayboluverdi. Müritleri onu her yerde, bölgenin her köşesinde aradılar fakat en ufak bir iz bulamadılar.

Ortadan böyle ansızın kaybolması büyük bir şaşkınlığa, rahatsızlığa ve pek çok söylentiye neden oldu. Kimileri öğretisinin bu bölgede kökleştiğinden emin olduğu için başka bölgelere gittiğini söyledi. Kimileri de misyonunu tamamladıktan sonra göğe yükseldiğini söyledi. Bürokratlar hariç bütün memleketi baştanbaşa derin bir hüzmün sardı ve kalpler kederle çarptı. Bürokratlar ise derin bir oh çektiler ve ümitle, sabırsızlıkla sönen görkemlerinin, kaybolan refahlarının eski günlerdeki gibi olmasını beklediler.

Fakat beklenen zaman yaklaştıkça, sabırsızlığın da şiddeti artar. Toplumun siniri yatışmadı, şaşkınlığı dinmedi. Halkın yabancı ihtiyarın öğretilerine ve hatırasına bağlı kaldığını gören elitlerin de gözlerini uyku tutmadı.

“Bu durum böyle devam edemez!” diye bağırdı öfkeden kuduran güvenlik şefi.

Ümitlerin takatsiz bıraktığı fakat ihtirasın canlandırdığı bakışlar ona dikildi.

İnsanların hepsi yapraklı ağacın gölgesine sığınır ama kış gelip de kuraklık ve soğuk ağacı çırılçıplak bıraktığında aynı insanlar onu gözünü kırpmadan terk eder.

Mezarında rahatsız edilen bir mumyanın 20. yüzyıla öfke içinde uyanışı, oğlu ve yakınları tarafından ihanete uğrayan bir firavun, sürgün edilen erdemler, açgözlülük, hırs... Arap edebiyatının en saygın romancılarından, Nobel Ödüllü Necib Mahfuz tarihi şahsiyetlere, kadim metinlere ve şiirlere dayanarak Antik Mısır dünyasını günümüzle bir araya getiren büyüleyici ilk dönem öyküleriyle ülkesinin görkemli geçmişine uzanıyor.

"Kutsanan Kötülük", "Firavun Userkaf'ın Affı", "Mumyanın Uyanışı", "Sinuhe'nin Dönüşü" ve "Öteki Dünyadan Bir Ses" adlı beş öyküden oluşan bu derle-meyi Mehmet Hakkı Suçin'in inceleklili çevirisiyle sunuyoruz.

"Mahfuz'un yazımındaki olağanüstü çeşitlilik gözlerimizi kamaşturmaya devam ediyor."

The Washington Post

"Mahfuz, modern Arap edebiyatının en önemli yazarı."

Newsday

#arapedebiyatı #antikmısır #firavun #mumya #ölüm #gizem #bilgelik

 can

canyayinlari.com | [f](#) | [@](#) | [X](#) canyayinlari

öykü

ISBN 978-975-07-4322-9

9 789750 763229